Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Wilno, dnia 16 kwietnia 1932 r.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

N o t a L i t w y w s p r a w i e s t o s u n k ó w h a n d l o - w y c h z Ł o t w ą ."Echo" /Nr.102/ donosi, iż rząd litewski polecił przedstawicielowi Litwy w Łotwie p.Dailide wystosować do rządu litewskiego notę w sprawie trudności, jakie władze litewskie czynią w dziedzinie handlu z Litwą. W nocie tej Litwa w kategoryczny sposób domaga się cofnięcia ograniczeń handlowych i przestrzegania klauzuli bałtyckiej.

P o d p i s a n i e l i t e w s k o - p o r t u g a l s k i e g o t r a k t a t u h a n d l o w e g o ."Echo" /Nr.102/: Dn.12 kwietnia w Paryżu podpisany został litewsko-portugalski traktat handlowy.

Z e Z w i ą z k u J e d n o ś c i L i t e w s k o - Ł o t e w s k i e j ."Rytas" /Nr.72/ donosi, iż wyznaczona na 16 i 17 kwietnia konferencja towarzystw Jedności- Litewsko-Łotewsko-estońskiej została odroczona do pierwszych dni maja. Pozatem zarząd T-stwa Jedności Litewsko-Łotewskiej donosi, iż Wydział Bałtycki łotewskiego M.S.Z. zezwolił robotnikom litewskim na wywożenie z Łotwy zarobku w wys.250 łatów, a w wyjątkowych razach do 3 tys.łt.

"R y t a s" o w y s t ą p i e n i u "K u r .W i l." w s p r a - w i e k ł a j p e d z k i e j ."Rytas" /Nr.72/ zamieszcza fragmenty art.p.t."Kłajpeda a Gdańsk", jaki się ukazał na łamach "Kur.Wil." oraz stwierdza, iż autor artykułu, przeprowadzając analogję pomiędzy Kłajpedą a Gdańskiem w dosyć bezstronny i trafny sposób naświetlił konflikt kłajpedzki.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNY.

K r o n i k a .

R e w i z j e . "Rytas" /Nr.72/ donosi, iż w noc z 13 na 14 b.m.litewskie władze śledcze dokonały w Kownie rewizyj w mieszkaniach studentów Gradkauskasa,Szilasa, Repszysa i Urbasa oraz pp.Baniulisa, Barżdżiusa, ks.Rankele, Szalcziusa i Adomajtisa. Poszukiwanej bibuły antypaństwowej nie wykryto. Aresztowano Gradkauskasa, Barżdżiusa i D.Urbasa.

K o n f l i k t p o m i ę d z y p r o f .H e r b a c z e w s k i m a s t u d e n t a m i - n a r o d o w c a m i ."Rytas" /Nr.72/donosi, iż na skutek wystąpienia wydawanego przez związek studentów-tautininków pisma "Studentu Balsas", uwłaczającego czci prof.Herbaczewskiego, ten ostatni odwołał swe odczyty w związku tautininków i korporacji Sudavia.

IV.SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

P i ę c i o l e c i e p o l s k i e j s p ó ł d z i e l n i k r e - d y t o w e j w O l i c i e ."Dzień Kow." /Nr.83/: Dn.8 b.m.odbyło się doroczne walne zgromadzenie członków Nadniemeńskiego Polskiego T-stwa Drobnego Kredytu w Olicie, które zamknęło 5-ty rok działalności tej jednej z nielicznych polskich organizacyj spółdzielczych w Litwie. Zebraniu przewodniczył p.L.Wnukowski. Prezes T-stwa p.J.Żyliński złożył wyczerpujące sprawozdanie z działalności Towarzystwa w r.1931. W początkach 1931 r. działalność T-stwa rozwijała się pomyślnie, wykazując wzrost operacyj, zwiększenie liczby członków o 50 osób oraz zwiększenie wkładów i kapitałów własnych. Na dzień 1 sierpnia ~~1931~~ .T-stwo wydało 280 tys.lt. pożyczek, zaś na dzień 31 grudnia 1930 r. - 230 tys.lt. Rozwój działalności T-stwa ilustruje załączona tabela, zawierająca dane liczbowe z okresu od 1927 do 1931 r.:

	w l i t a c h				
	1927 r.	1928 r.	1929 r.	1930 r.	1931 r.
Liczba członków	243	326	375	438	455
Kapitały T-wa	15.602	25.524	35.277	49.092	59.882
wydano pożyczek	102.477	153.107	202.257	235.094	268.487
Obrót	650.715	848.517	1.313.727	1.445.079	1.536.534
Zysk	247	3.727	8.175	3.990	4.000

Zgromadzenie zatwierdziło preliminarz budżetu na r.1932 w wys.41.600 lt. W dalszym ciągu T-stwo dokonało wyborów do organów T-stwa: na członka Rady wybrano ponownie p.Iwaszewskiego, na kandydata do Rady p.Z.Malkiewicza, na członka zarządu p.O.Korewę, na kandydatów do zarządu pp.L.Wnukowskiego i W.Glatmana. Komisja Rewizyjna pozostała w składzie dotychczasowym. Na delegata na zjazd centralnych organizacyj spółdzielczych został obrany p.O.Korewa.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"Lietuvos Aidas" o przekazaniu sprawy Dyrektorjatu kłajpedzkiego Trybunałowi Haskiemu.

"Lietuvos Aidas" Nr.83 z dn.14.IV.1932 r.Art.p.t."Będziemy oczekiwali sprawiedliwości haskiej". Streszczenie:

Przekazanie sprawy odwołania Dyrektorjatu Boettchera Trybunałowi Haskiemu nie jest czemś nieoczekiwanem. Z chwilą usunięcia Boettchera, litewskie sfery polityczne były przeświadczone, iż sprawa ta nie da się tanim kosztem załatwić. W czasie rozważania sprawy w Genewie Rada L.N. uznała słuszność argumentów litewskich. Co się tyczy pisma, jakie państwa sprzymierzone wystosowały do Trybunału w sprawie konfliktu kłajpedzkiego, to w żadnym wypadku nie można go nazwać skargą przeciwko Litwie lub też oskarżeniem Litwy. Sygnatarjusze w piśmie tem w "elegancki" i ostrożny sposób postawiły sześć pytań /które już były podane/.Pierwsze pytanie brzmi: "Czy gubernator Kraju Kłajpedzkiego posiada prawo odwołania prezesa Dyrektorjatu."Jest to niechybnie najważniejsze pytanie.Litwa posiada wszelkie dane ku temu, by mniemać, iż Trybunał Haski przyzna gubernatorowi prawo odwołania prezesa Dyrektorjatu, gdyż nie kto inny, jak tylko gubernator wyznacza prezesa Dyrektorjatu. Rozstrzygnięcie pytania pierwszego na korzyść Litwy zadecyduje o rozstrzygnięciu wszystkich dalszych pytań.Co się tyczy planów Niemiec w Kraju Kłajpedzkim, jasnem jest, iż w tym właśnie miejscu Niemcy usiłują przełamać Traktat Wersalski. Niemcy mniemają, iż Litwa jest najsłabszym punktem Traktatu Wersalskiego, gdyż nie posiada potężnych sprzymierzeńców. Gdyby Niemcom udało się przełamanie Traktatu Wersalskiego na froncie kłajpedzkim, w takim razie kwestja odzyskania Górnego Śląska, korytarza Gdańskiego oraz Alzacji i Lotaryngji byłaby znacznie łatwiejsza. Tak oto mniejwięcej przedstawiają się dążenia Rzeszy Niemieckiej,które sami Niemcy określają, jako "Befreiung des deutschen Volkes" /wyzwolenie Narodu Niemieckiego/. Gdyby Litwa tolerowała zakusy Berlina w Kraju Kłajpedzkim, w takim razie sprzeniewierzyłaby się ona nietylko wobec swego narodu, lecz także wyrządziłaby szkodę innym państwom. Zrozumiałą więc jest jednomyślność społeczeństwa litewskiego, które popiera zdecydowane stanowisko rządu litewskiego w kwestji konfliktu kłajpedzkiego.

Formalnie w Hadze sprawa będzie się toczyła pomiędzy Litwą a sygnatarjuszami konwencji kłajpedzkiej. W rzeczywistości jednak najbardziej zainteresowanymi są Niemcy. Niemcom zależy na tem, by konwencja i statut kłajpedzki zostały zinterpretowane w ten sposób, by uprawnienia władz centralnych w Kraju Kłajpedzkim zostały ograniczone do minimum, a Berlin mógł rozwinąć w Kraju Kłajpedzkim jak najbardziej ożywioną akcję germanizacyjną. Z punktu widzenia materjalnego Kraj Kłajpedzki nie przedstawia dla Niemiec tak wielkiej wartości. Zagadnienie Śląska, korytarza gdańskiego lub też Alzacji i Lotaryngji posiada dla Niemiec nieporównanie większe zna-

czenie. To też jeszcze raz potwierdza się fakt, iż Kraj Kłajpedzki interesuje Niemcy przedewszystkiem jako najsłabszy punkt Traktatu Wersalskiego.

Sprawa, która zostanie rozważoną przez Trybunał Haski posiada raczej charakter polityczny niż prawny, a jej wyniki interesują nietylko Litwę, lecz również inne państwa w ten czy inny sposób związane z Traktatem Wersalskim.

Przekazanie sprawy konfliktu kłajpedzkiego w ujęciu "Rytasa".

"Rytas" Nr.72 z dn.14.IV.1932 r.Art.p.t."Hallo Haga".Streszczenie:

Sygnatarjusze konwencji kłajpedzkiej dn.11 b.m.skierowały sprawę konfliktu kłajpedzkiego do Trybunału Haskiego. Dn.12 b.m. agencja Wolffa podała to do wiadomości publicznej, jednakże Litwa nic o tem nie wiedziała, a litewskie sfery urzędowe nie były w stanie potwierdzić lub zaprzeczyć tej wiadomości. Wiadomość okazała się prawdziwa. Dziwnem jest, że nie litewskie sfery urzędowe, lecz obca dla Litwy agencja Wolffa odegrała w tym wypadku rolę strażnika, sygnalizującego niebezpieczeństwo. Czyżby Litwie nie chodziło o jej własne interesy? Czyż dyplomaci litewscy nie mają czasu na to, by pilnie śledzić przebieg poważnej sprawy Państwa Litewskiego? Sygnatarjusze, wytaczając Litwie sprawę w Sądzie Haskim wyzwały ją do walki, coprawda walki szlachetnej, w której wyzwani mają szanse bronienia swych praw. Jednak sygnatarjusze w tym wypadku zapomnieli o rycerskim zwyczaju podawania przed rozpoczęciem walki przeciwnikowi ręki i życzenia mu powodzenia.Litwa oczekiwała tego uprzedzenia, jednak daremnie. Ponieważ trzeba wątpić, by państwa sprzymierzone nie znały tego zwyczaju, więc pozostaje przypuszczać, że w tym wypadku sygnatarjusze poprostu rozmyślnie w ten sposób potraktowały w ten sposób Litwę, a to już jest rzeczą smutną. Czy aby Litwa zasłużyła na takie potraktowanie? Może dyplomacja litewska, która dotąd cieszyła się powodzeniem przestała już imponować sygnatarjuszom. Tak, czy owak Litwa wierzy /jak to zaznaczył "Liet.Aidas" /Nr.243 z 1931 r./, że "w Hadze panuje sprawiedliwość". O ile tak jest, w takim razie sprawiedliwość ta roztoczy swą opiekę nad Litwą, a więc o losy sprawy niema się czego obawiać. Litwa wierzy, iż z nowej tej walki wyjdzie,jak żelazo z ognia bardziej hartowna i czysta.

Wzmożenie działalności "Kulturbundu" w Litwie.

"Rytas" Nr.72 z 14.IV.32 r.Art.p.t."Kulturbund rozszerza swą działalność w Litwie". Streszczenie:

Ostatniemi czasy Niemcy uintensywnili swą działalność w Litwie. Dn.3 b.m. w Szakach, zaś dn.27 marca w Taurogach zostały założone oddziały "Kulturbundu"Ciekawem jest, iż w miejscowościach tych, gdzie Niemców można policzyć na palcach, organizatorami oddziałów "Kb." są księża, nauczyciele, profesorowie i lekarze.Oddziały tej organizacji organizują herbatki i zebrania na których Niemcy omawiają sprawy germanizacji Litwy i naigrywują się z Litwinów. Wychodzące w Kownie piśmidło niemieckie pisze: "Niemcami są ci, którzy, mieszkając poza granicami Rzeszy są związani ze swą Ojczyzną więzami pokrewieństwa, pochodzenia, mowy i zwyczajów.Obywatelstwo nie odegrywa tu żadnej roli...Niemiec, który zmuszony jest przyjąć obywatelstwo innego państwa winien być traktowany pomimo wszystko, jako obywatel niemiecki". Czyż nie jest to naigrywanie się. To samo pismo podaje, iż na obszarze Wielkiej i Małej Litwy zamieszkuje 110 tys.Niemców. W rzeczywistości jednak powszechny spis ludności wykazał, iż w r.1925 Niemcy stanowili w Litwie 4,1% całej ludności, a więc zaledwie 89.200. Możnaby tu wyliczyć mnóstwo przykładów, które świadczą o szkodliwej działalnoś-

ci Niemiec, jednak są to rzeczy ogólnie znane. Wystarczy nadmienić, iż na 200 nauczycieli Kraju Kłajpedzkiego zaledwie 7 zna dobrze język litewski, reszta zaś germanizuje dziatwę litewską. Pomimo to wszystko Niemcy roszczą wciąż do Litwy różne pretensje i czynią wszystko, by jak najbardziej zaognić stosunki i podniecić umysły.

K r o n i k a .

"M e m e l e r D a m p f b o o t" o z n a c z e n i u w y s t ą p i e n i a s y g n a t a r j u s z y w s p r a w i e k ł a j p e d z k i e j ."Rytas" /Nr.72/ donosi, iż "Memeler Dampfboot", interpretując skierowanie sprawy konfliktu kłajpedzkiego do Trybunału Haskiego, wystąpienie sygnatarjuszy kwalifikuje, jako skargę przeciwko Litwie. Pismo zapewnia kłajpedzian, iż niewszystko jeszcze zostało stracone, gdyż niechybnie Haga zada Litwinom decydujący cios.

W y n i k i w y b o r ó w d o K a s y C h o r y c h w K ł a j p e d z i e ."Dzień Kowieński" /Nr.83/: W wyborach do Kasy Chorych w Kraju Kłajpedzkim wzięli udział w roku bieżącym Litwini-robotnicy. Pracownicy wystawili 5 list. Z 11 tys.uprawnionych głosowało 5.321 wyborców. Związek zawodowy uzyskał 1.380 głosów, przeprowadzając 3 przedstawicieli, komuniści 2.646 głosów - 5 przedstawicieli; Litwini-robotnicy 972 głosy - 2 przedstawicieli; lista pracowników Dyrektorjatu 144 gł./żadnego przedstawiciela/ i lista pracowników Magistratu 196 gł./żadnego przedstawiciela/. W pow.kłajpedzkim Litwini-robotnicy uzyskali 649 głosów - 7 mandatów, w pow.pogiegiowskim 562 gł. - 4 przedstawicieli; w pow.szyłokarczemskim lista litewska z powodów formalnych została unieważniona. Biorąc pod uwagę, że Litwini poraz pierwszy wzięli udział w wyborach, należy stwierdzić, że osiągnęli oni dosyć zadawalniające wyniki.

Z m n i e j s z e n i e p e n s y j u r z ę d n i k ó w D y r e k t o r j a t u K r a j u K ł a j p e d z k i e g o ."Lietuvos Žinios" /Nr.84/donoszą, iż Dyrektorjat Kr.Kłajpedzkiego, realizując swą deklarację poważnie zajął się polepszeniem losu gospodarzy. Dyrektorjat zmniejszył uposażenie swych pracowników o 12%, cofnął wszelkie dodatki i w ten sposób zmniejszył pobory urzędników o 31,3%. Pozatem Dyrektorjat poczynił odpowiednie kroki w celu zapobiegnięcia sprzedaży nieruchomości gospodarzy z licytacyj.

3 3 l i s t y w y b o r c z e d o S e j m i k u K ł a j p e d z k i e g o ."Echo" /Nr.102/: Dn.13 kwietnia upłynął termin składania list wyborczych do Sejmiku kłajpedzkiego. Ogółem wystawiono 33 listy. /w r.ub.było 22 listy/. Zjawisko to tłumaczy się niezadowoleniem ludności z Volkspartei i Landwirtschaftspartei. Wystawiono następujące listy:gospodarcza partja autonomiczna 7,drobni gospodarze-3,robotnicy litewscy-3, litewski zw.społeczny-1,Landwirtschaftspartei- 1,komuniści- 1,socjaldemokraci - 1, ofiary wojny 1, właściciele domów 1, drobni kupcy - 1, związek gospodarzy litewskich i zjednoczenie rolników - 3. Pozatem wystawił swoją listę b.kandydat do Sejmiku Borbe, będąc jedynym kandydatem na swej liście.

S p r a w a k o m u n i s t ó w k ł a j p e d z k i c h ."Lietuvos Žinios" /Nr.84/ donoszą, iż sprawa aresztowanych przed świętami Wielkanocnemi wybitnych działaczy komunistycznych w Kłajpedzie została oddana do dyspozycji Sądu Wojskowego.

O b r o n a B e c k e r a i M e y e r a ."Lietuvos Žinios" /Nr.84/ komunikują, iż wobec wyjazdu adwokata Zelemana, w sprawie Beckera i Meyera, oskarżonych o szpiegostwo w charakterze obrońców wystąpią adwokaci Borchert i Sztein. W sprawie tej jednak nasuwa się trudność, polegająca na tem, że obaj ci adwokaci nie znają języka litewskiego, natomiast sądownictwo litewskie wymaga, by obrona wnoszona była w języku państwowym.-

T r u d n o ś c i w i z o w e n a w j a z d d o N i e m i e c. "Dzień Kow." /Nr.83/:Elta donosi, iż konsul niemiecki w Kłajpedzie odmówił udzielenia wizy prezesowi zarządu oddziału związku Szaulisów w Kłajpedzie p.Wanagajtisowi,który zamierzał udać się do Niemiec w celu ratowania zdrowia.

B7